

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ВІСНИК

*Чернігівського національного
педагогічного університету*

Випуск 124

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернігів
2015

ВІСНИК
Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т.Г.Шевченка

Головна редакційна колегія

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор,
чл.-кор. НАПН України *Носко М.О.*

Відповідальний редактор доктор історичних наук, професор *Дятлов В.О.*

Редакційна колегія серії "Педагогічні науки": Бобир О.В., Бобир С.Л., Боровик А.М., Гаркуша С.В., Гетта В.Г., Горошко Ю.В., Грищенко С.В., Давиденко А.А., Жила С.О., Завацька Л.М., Захарук Т., Клим-Клімашевська А., Кузьомко Л.М., Ляшенко О.І., Носко М.О., Носовець Н.М., Пліско В.І., Проніков О.К., Ростовський О.Я., Савченко В.Ф., Скок М.А., Скребець В.О., Стеченко Т.О., Стрілець С.І., Торубара О.М., Третяк О.С.

Відповідальний за випуск: кандидат педагогічних наук, доцент *Носовець Н.М.*

За зміст публікацій, достовірність результатів досліджень відповідальність несуть автори.

Заснований 30 листопада 1998 р.
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.)

Адреса редакційної колегії:
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, тел. (04622) 3-20-09.

Рекомендовано до друку вченою радою
Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка
(протокол № 8 від 25 березня 2015 року)

Вісник Чернігівського національного педагогічного університету "Серія: Педагогічні науки" включено до Переліку наукових фахових видань України.

Постанова президії ВАК України № 1-05/6 від 16 грудня 2009 р.
Наказ МОН України №528 від 12 травня 2015 р.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Друкується за рішенням вченої ради
Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т.Г. Шевченка

Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені
Т.Г. Шевченка [Текст]. Вип. 124 / Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2015. – 320 с.
(Серія: Педагогічні науки)

Технічний редактор

О. Клімова

Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

ВПЛИВ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА РОЗВИТОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТВОРЧИХ
ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті проаналізовано вплив хореографічної культури на розвиток індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів хореографії. Розкрито сутність понять «індивідуальні творчі здібності», «культура», «хореографічна культура». З'ясовано складові хореографічної культури. Визначено пріоритетні завдання взаємозв'язку теоретичного і діяльнісного аспектів хореографічного мистецтва.

Ключові слова: індивідуальні творчі здібності, культура, естетична культура, хореографічна культура, складові хореографічної культури, хореографічне мистецтво.

Bykova. O. V.

THE CHOREOGRAPHIC INFLUENCE OF CULTURE ON THE DEVELOPMENT
INDIVIDUAL CREATIVE ABILITIES OF FUTURE TEACHERS OF CHOREOGRAPHY

In the article the necessity of development of creative abilities of students. Deals with the Influence of choreographic culture on the development of individual creative abilities of future teachers of choreography. The essence of the definitions of "individual creativity", "culture", "dance culture", "aesthetic culture". The analysis of choreographic perception as one of the elements of choreographic culture. Justified-priority tasks the relationship of theoretical and practical aspects of the choreographic art. Shows the value of choreographic art in the formation of professional skills of future teachers of choreography.

Keywords : individual creativity, culture, aesthetic culture, dance culture, a compound of choreographic culture, the art of choreography.

Постановка проблеми. Головним завданням підготовки майбутнього вчителя хореографії у вищій педагогічній школі залишається розвиток творчих здібностей студентів-хореографів. Відповідаючи вимогам часу майбутні фахівці повинні володіти міцною теоретичною базою знань, широким спектром

практичних умінь та навичок та сформованим творчим потенціалом, що визначає потребу до творчої самореалізації та саморозвитку. З огляду на останнє твердження процес формування професійних якостей майбутніх вчителів хореографії повинен будуватися на розвитку їх індивідуальних творчих здібностей.

Індивідуальні творчі здібності – це сукупність індивідуальних особливостей особистості, що визначають можливість успішного здійснення конкретного виду творчої діяльності і обумовлюють рівень її результативності. Вони не зводяться до вироблених в особистості знань, умінь та навичок, але про їх наявність свідчить високий темп засвоєння вказаних компонентів необхідних для діяльності. Від розвитку індивідуальних творчих здібностей студентів залежить формування професіоналізму, професійної культури та професійної самосвідомості майбутніх учителів хореографії, та можливість формування ставлення до професії вчителя хореографії як особливої цінності.

Цілком природно, що на розвиток індивідуальних творчих здібностей студентів-хореографів вагомий вплив має хореографічна культура. Оскільки хореографічна культура являє собою весь комплекс, пов'язаний з танцювальним мистецтвом, а саме – власне танець, мистецтво танців, науку їх запису, творчу спадщину відомих світових та вітчизняних педагогів-хореографів, та артистів балету, наукові дослідження, систему підготовки фахівців для цієї галузі.

Отже, на сьогодні дослідження впливу хореографічної культури на розвиток індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів хореографії є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема творчості в цілому і творчих здібностей зокрема завжди привертала до себе увагу вчених в різних галузях науки. Відображення цього можна побачити в працях відомих філософів (Бердяєв М., Гегель Г., Каган М., Кант І., Платон, Сковорода Г., Фейербах Л. та ін.). Психологічним особливостям творчого процесу приділяли

увагу представники загальної психології (Адлер А., Ананьев Б., Клименко В., Виготський Л., Леонтьєв О., Роменець В., Рубінштейн С., Теплов Б. та ін.).

Сутність та природа творчості в якості резерву для розвитку творчих здібностей особистості аналізується в наукових працях вітчизняних та зарубіжних педагогів й психологів (Айзенк Г., Ананьев Б., Богоявленська Д., Гілфорд Дж., Дружиніна В., Моляко О., Олексюк О., Падалка Г., Пономарьов Я., Рудницька О., Тейлор К., Торренс П. та ін.). Значний внесок у розвиток особистості в творчій діяльності та розвиток творчих здібностей студентів вищих навчальних закладів зробили Бурля О., Забрєдовський С., Зязюн І., Нікандров М., Матюшкін О., Сисоєва С. та ін. Дослідженню творчої особистості майбутнього вчителя початкової школи присвячено наукові розвідки Бабанського Ю., Загвязинського В., Кан-Каліка В., Кузьміної Н. та ін.

Водночас проблемі розвитку індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів хореографії приділено недостатньо уваги. У зв'язку з цим **метою статті** є проаналізувати вплив хореографічної культури на індивідуальні творчі здібності майбутніх вчителів хореографії.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день існує більше тисячі визначень понять слова «культура». Цицерон визначав культуру як духовність, так зване «мистецтво вигадування душі». Зараз слово «культура» вживають у різних ситуаціях і контекстах, наприклад «культура поведінки», «фізична культура», «художня культура» і т.д. Та коли в повсякденному житті ми говоримо «культура», то маємо на увазі під цим поняттям культуру естетичну, національну, історично сформованого суспільства, а також культуру особистості. Таким чином, культура – «це історично розвинута, багатшарова, багатоліка, багатоголоса система створених людиною матеріальних і духовних цінностей, соціокультурних норм і способів їх розповсюдження та споживання, а також процес самореалізації та саморозкриття творчого потенціалу особистості і суспільства в різних сферах життя» [2].

Говорячи про естетичну культуру, слід зазначити, що вона характеризує переважно духовне життя особистості, її духовний світ, тобто свідомість, світогляд і соціально-духовні якості. Естетична культура є відображення і відтворення художньо-естетичного життя суспільства – явища, насамперед його духовного життя [4]. За своєю сутністю людина покликана творити красу і реалізувати себе через естетичну культуру. Під естетичною культурою особистості слід розуміти певний рівень потенціалу, насиченості і цілеспрямованості емоційно-чуттєвим переживанням і духовною насолодою, радістю людини від усіх видів її життєдіяльності [7, с. 312.]. Значення естетичного та художнього розвитку особистості як найважливішого важеля суспільного прогресу зростає в перехідні епохи, що вимагає від людини підвищеної творчої активності, напруження всіх його духовних сил.

Своєрідним різновидом і домінантою естетичної культури особистості (якщо враховувати особливу значимість мистецтва в житті суспільства і людини), є хореографічна культура, рівень якої залежить від ступеня хореографічної освіченості, широти інтересів у сфері хореографічного мистецтва, глибини його розуміння і розвиненої здатності адекватної оцінки достоїнств хореографічних творів. Поняття «хореографічна культура» є досить містким і охоплює різноманітні процеси та окремі події, художні тенденції і діяльність митців, пов'язаних із сценічним танцювальним мистецтвом тощо.

Розвиток хореографічної культури відбувався у рідкісній загальноєвропейських художньо-мистецьких тенденцій. Активізація творчого процесу, значні здобутки у сфері українського хореографічного мистецтва переконливо засвідчують потужність самобутніх національних традицій. У мистецтвознавчій літературі розробка проблем історичного та стильового розвитку хореографічного мистецтва України здійснювалась за декількома напрямками: становлення української народно-сценічної хореографії (Боримська Г., Загайкевич М., Купленник В.), розвиток техніки та лексики

українського народного танцю (Авраменко В., Василенко К., Верховинець В., Гарасимчук Р., Гуменюк А.).

Хореографічна культура як складова частина естетичного життя особистості включає в себе предметні результати творчої діяльності людей, людські сили і здібності, реалізовані в хореографічній діяльності, а також соціальні поняття та цінності, спільні для великої групи людей і які передаються від покоління до покоління. Хореографічна культура – це один із видів культури суспільства, що складається в образно-творчому відтворенні природи, суспільства і життєдіяльності людей засобами народної хореографії (народний танець) та професійного мистецтва. Одним із елементів хореографічної культури, від якого залежить розвиток індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів хореографії є хореографічне сприйняття. Хореографічне сприйняття нерозривно пов'язане з почуттями, переживаннями особистості. Особливістю почуттів, викликаних хореографічним мистецтвом, є безкорисна радість, світле душевне хвилювання, яке виникає від зустрічі з прекрасним. На так, ми можемо виділити складові хореографічної культури особистості:

- ✓ розвиток хореографічної свідомості;
- ✓ розвиток хореографічного світогляду (хореографічні ідеали, норми і принципи, хореографічні орієнтації та інтереси, переконання і вірування);
- ✓ ступінь досконалості хореографічного смаку;
- ✓ послідовне втілення в життя хореографічних цінностей відповідно до естетичних ідеалів.

Неможливо переоцінити вплив хореографічної культури на розвиток індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів хореографії. Оскільки розвиток індивідуальних творчих здібностей майбутніх педагогів-хореографів – це взаємозв'язок теоретичного і діяльнісного аспектів, полі функціональності й багатоаспектності хореографічного мистецтва, де основними елементами виступає художньо-творча діяльність студентів. Пріоритетними завданнями даного взаємозв'язку є:

✓ Особистісний рівень розвитку (естетичне вдосконалення особистості; розвиток всіх складових хореографічної культури: хореографічного смаку особистості студента, почуттів, суджень, поглядів, індивідуальних творчих здібностей, хореографічних знань; освоєння специфічних закономірностей хореографічного мистецтва та пов'язаних з ним форм художньої діяльності);

✓ Рівень культурологічного розвитку (розвиток хореографічної культури особистості засобами хореографічного мистецтва в оволодінні досвідом світової художньої культури, її поліфункціональність, та гуманістичний характер; оволодіння її хореографічною спадщиною та сучасними особливостями її світового розвитку; дієвість хореографічної культури як ефективний інструмент розвитку індивідуальних творчих здібностей людини);

✓ Рівень професійного розвитку (розвиток хореографічної культури особистості засобами хореографічного мистецтва у формуванні гуманістичних ціннісних орієнтацій; оволодіння професійною культурно-мистецькою компетенцією; оволодіння потребами та вміннями розвивати культуру суспільства власною творчою активністю).

Висновки. Отже, найважливішим засобом самопізнання особистості є творча діяльність, яка залежить від рівня розвитку індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів хореографії. Без цього не може бути творчості. Тому для того, щоб формувати дійсно творчу особистість, висококваліфікованого фахівця в галузі хореографія, потрібно прагнути дати їй можливість вільно висловити свою творчу індивідуальність.

На підставі даного дослідження можна зробити висновок, згідно якого хореографічне мистецтво має глибинний вплив на людину. Формуючи внутрішній світ особистості, воно спонукає її рухатися відповідно до вимог сучасного процесу розвитку суспільства, в якому майбутнє визначено за творчо розвиненими, компетентними фахівцями, які усвідомлюють

значущість культурних цінностей, досягнень світових культур, у формуючій ролі хореографічного мистецтва.

Бібліографічний список використаної літератури

1. Ананьев Б.Г. Задачи психологии искусства. Художественное творчество: вопросы комплексного изучения / Б. Г. Ананьев. – Л. : Наука, 1983. – 245 с.
2. Балакина Т. И. Мировая художественная культура. Россия IX-начало XX в. / Т. И. Балакина. – М., 2008. – 192 с.
3. Выготский Л.С. Психология искусства / Л. С. Выготский. – М., 1968. – С.17.
4. Ерасов Б.С. Социальная культурология: Учебное пособие для студентов ВУЗов / Б. С. Ерасов. – М., 2000. – 591 с.
5. Каган М. С. Философия искусства : Учеб. пособие / М. С. Каган. – СПб., 1996. – 415 с.
6. Колногузенко Б.М. Види мистецтва і хореографії / Б. М. Колногузенко – Вид. 2-е. – Х.: ХДАК, 2014. – 319 с.
7. Новиков А. М. Методология образования / А. М. Новиков. – М., 2002. – 320 с.

В статье аргументирована необходимость развития творческих способностей студентов. Рассматривается влияние хореографической культуры на развитие индивидуальных творческих способностей будущих учителей хореографии. Раскрывается сущность определений «индивидуальные творческие способности», «культура», «хореографическая культура», «эстетическая культура». Анализируется характеристика индивидуальных творческих способностей. Дается анализ хореографическому восприятию как одному из элементов хореографической культуры. Выделены и раскрыты приоритетные задания взаимосвязи теоретического и деятельного аспектов хореографического искусства, где в качестве основных элементов выступает художественно-творческая деятельность студентов-хореографов. Акцентируется внимание на творческой деятельности, которая зависит от уровня развития индивидуальных творческих способностей будущих учителей хореографии. Обосновывается значение хореографического искусства в формировании профессионализма, профессиональной культуры и профессионального самосознания будущих учителей хореографии.

Ключевые слова: индивидуальные творческие способности, культура, хореографическая культура, составные хореографической культуры, хореографическое искусство.